

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΗΣ

Από τον τ. πρόεδρο της Ακαδημίας Αθηνών Αντώνιο Ν. Κουνάδη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η προβληθείσα τον 18ο αιώνα άποψη ότι η Ελληνική γλώσσα ανήκει στην Ινδοευρωπαϊκή οικογένεια γλωσσών, καθώς και η άποψη ότι το Ελληνικό αλφάβητο είναι Φοινικοσημιτικής προελεύσεως απετέλεσαν αντικείμενα συνεχιζόμενων μέχρι σήμερα εντόνων συζητήσεων και αμφισβητήσεων.

Δύο θέματα, τα οποία δεν πρέπει να αφήνουν αδιάφορο κανένα Έλληνα, αφού το υψίστης σημασίας αγαθό της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, η Ελληνική γλώσσα προφορική και γραπτή, αρρήκτως συνδεδεμένη με την ταυτότητα, την συνέχεια, την επιβίωση και την προοπτική του Ελληνισμού, είναι υπόθεση όλων μας .

Βεβαίως και του ομιλούντος λόγω της μακρόχρονης ενασχόλησής μου με την Εκπαίδευση και την συναφή αρθρογραφία μου με την οποία εστηλίτευσα τις ολέθριες νομοθετικές παρεμβάσεις στη γλώσσα μας με τον ψευδεπίγραφο χαρακτηρισμό ως Εκπαιδευτικών Μεταρρυθμίσεων.

Δεδομένου ότι τα δυο αυτά θέματα είναι διεπιστημονικού χαρακτήρα και μάλιστα αντικείμενο πολλών διαφορετικών επιστημών, η εν προκειμένω προσπάθειά μου είναι να παρουσιάσω αυθεντικές γνώμες γλωσσολόγων, αρχαιολόγων, ιστορικών, ανθρωπολόγων, παλαιοντολόγων ώστε να χυθεί περισσότερο φως στα δύο αυτά περίπλοκα και σκοτεινά ακόμη θέματα βάσει και των νεότερων ευρημάτων και των εξελίξεων στην ανθρώπινη αρχαιογενετική (αDNA) και την πληθυσμιακή γενετική. Εξελίξεων, οι οποίες ανέτρεψαν ή και επιβεβαίωσαν προγενέστερες υποθέσεις.

Οι απαρχές της συγκριτικής γλωσσολογίας - ετυμολογίας

Στον Κρατύλο του Πλάτωνος που αποτελεί διάλογο για την ορθότητα των ονομάτων με συνομιλητές τον Ερμογένη, τον φιλόσοφο-μαθηματικό Κρατύλο (ιδρυτή φιλοσοφικής σχολής τον 5ο π.Χ. αι.) και τον Σωκράτη βρίσκονται οι απαρχές της Συγκριτικής Γλωσσολογίας σ' ό,τι αφορά ονόματα βαρβάρων (δηλ. αλλοεθνών) και της συγκριτικής μεθόδου (όσον αφορά τις διαλέκτους της Ελληνικής π.χ. Αιολικής, Δωρικής, Ιωνικής, Αττικής κλπ), καθώς και οι απαρχές της Ετυμολογίας για το πώς καθορίζεται η ορθή ονοματοθέτηση (ονοματοδοσία) των λέξεων (ονομάτων), φύσει ή νόμω.

Σύμφωνα με τον φύσει καθορισμό (κατά τον Κρατύλο) υπάρχει συμφωνία μεταξύ ονόματος (λέξεως) και του εννοιολογικού περιεχομένου της ετυμολογικώς (δηλ. μεταξύ σημαίνοντος και σημαινομένου), ενώ σύμφωνα με τον νόμω καθορισμό των ονομάτων (λέξεων) η ονοματοθέτηση είναι συμβατική.

- Η Ελληνική γλώσσα είναι κατ' εξοχήν εννοιολογική ή νοηματική, δηλαδή υπάρχει αιτιώδης σχέση μεταξύ ονομάτων –λέξεων και της ετυμολογικής σημασίας τους.

Κατά τον Πλάτωνα (Κρατύλος 435-436) «Ός άν τά ονόματα επίσταται, επίσταται και τα πράγματα». Πρώτος ο Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς (1ος π.Χ. αι.) στο έργο του «Περί συνθέσεων ονομάτων» θεωρεί τον Πλάτωνα θεμελιωτή της Ετυμολογίας γράφοντας: **«Τον υπέρ ετυμολογίας λόγον πρώτος εισήγαγε Πλάτων πολλαγή μέν και άλλοθι, μάλιστα δε εν τω Κρατύλω»**. Για την αξία της νοηματικής ιδιότητας των ονομάτων ο Αριστοτέλης επισημαίνει: **«Ο λόγος, εάν μη δηλοί, ου ποιήσει το εαυτού έργον»** (Τέχνη ρητορική Γ. 2149), στη συνέχεια δε εξαιρεί την Ελληνική με την φράση: **«Το Ελληνίζειν εστίν το ορθώς ονομάζειν»** (Τέχνη ρητορική Γ. 4.1407).

Αλλά και στους νεώτερους χρόνους ο Γερμανός φιλόσοφος-φυσικός Βένερ Χάϊζενμπεργκ (Βραβείο Νομπέλ 1932) είχε δηλώσει: **«Η θητεία στην αρχαία Ελληνική γλώσσα υπήρξε η σπουδαιότερη πνευματική μου άσκηση. Στη γλώσσα αυτή υπάρχει η πληρέστερη αντιστοιχία ανάμεσα στην λέξη και το εννοιολογικό περιεχόμενο»**.

Το Ελληνικό αλφάβητο και τα φοινικικά σύμφωνα

Αν το πρώτο αλφάβητο (ακριβέστερα σύστημα γραφής) είναι Σημιτικοφοινικικό και αν οι Φοίνικες (κλάδος σημιτικής φυλής που διακρίθηκε στην ναυτιλία και στο εμπόριο) το πήραν από τους Εβραίους και το μετέδωσαν στους Έλληνες, έχει γίνει αντικείμενο πολλών συζητήσεων και αμφισβητήσεων.

- Συναφή θέματα προς διερεύνηση είναι το πότε οι Φοίνικες μετανάστες εγκαταστάθηκαν στη Φοινίκη και ποιες οι αρχαιότερες επιγραφές ή γραπτά κείμενα του Φοινικικού πολιτισμού.

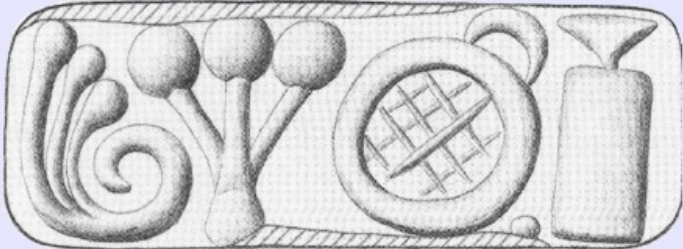
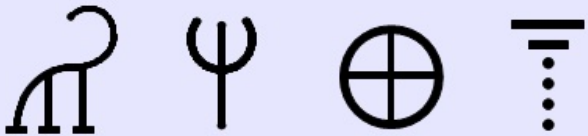
Για την υπάρχουσα άποψη περί της καταγωγής του Ελληνικού αλφαβήτου από τα «φοινικικά γράμματα», δηλαδή από το φοινικικό ουσιαστικώς «Συλλαβάριο» αξίζει να παρατηρηθεί ότι την άποψη αυτή οι “Φοινικιστές” εστήριξαν κυρίως στη γνωστή ρήση του Ηρόδοτου: **«Οι Φοίνικες ... εισήγαγον διδασκάλια ες τους Έλληνες και δή και γράμματα ουκ εόντα πρίν Έλλησι, ως εμοί δοκεί...»**. Δηλαδή ο Ηρόδοτος διατυπώνει τούτο με επιφύλαξη (ως εμοί δοκεί), αναφερόμενος αορίστως σε γράμματα και όχι στα γράμματα

συγκεκριμένης γραφής.

Με την άποψη όμως του Ηροδότου δεν συμφωνεί ο ιστορικός Διόδωρος ο Σικελιώτης (Ε΄74), ο οποίος διευκρινίζει ότι τα λεγόμενα «Φοινίκεια γράμματα» δεν είναι εφευρέσεις των Φοινίκων, αλλά διασκευή άλλων γραμμάτων, δηλαδή των Ελληνικών-Κρητικών, δηλώνοντας: «Φασί τους Φοινίκας ουκ εξ αρχής ευρείν, αλλά τους τύπους των γραμμάτων μεταθείναι μόνον...».

- **Ας σημειωθεί ότι οι Φοινίκες, όπως φαίνεται από διάφορες ιστορικές πηγές, εγκατεστάθησαν στην Φοινίκη (σημερινός Λίβανος και εν μέρει Συρία) αναμειχθέντες με τους αυτόχθονες Χαναανίτες μεταξύ 1.200 και 1.100 π.Χ.. Γραπτά κείμενα ή επιγραφές για τον Φοινικικό πολιτισμό δεν έχουν ευρεθεί μέχρι σήμερα .**

Βάσει ιστορικών δεδομένων, επιγραφών και πολλών αναφορών σε (γνωστά) κείμενα αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων έχει γίνει δεκτό από την διεθνή επιστημονική κοινότητα ότι η Ελληνική (αλφαβητική) γραφή υπήρχε πιθανότατα πριν από την εποχή του Τρωϊκού πολέμου (δεν εννοούμε την γραμμική Α΄ ή Β΄ ούτε βεβαίως την αρχαιότερη Κρητική μέσω ιδεογραμμάτων ιερογλυφική γραφή).

Cretan Hieroglyphic inscription CHIC #166 (impression of a stone seal on clay)	
The same text with Linear A characters	
Traditional (Linear B based) transliteration	PU - RE - KA - NA
Probable pronunciation and meaning	* <i>Pulekna</i> (personal name?)

1 ΙΕΡΟΓΛΥΦΙΚΑ- 2 ΓΡΑΜΜΙΚΗ Α ΓΡΑΦΗ -3 ΓΡΑΜΜΙΚΗ Β ΓΡΑΦΗ .

- **Ωστόσο, η Ελληνική (αλφαβητική) γραφή φαίνεται ότι βάσει ιστορικών πηγών υπήρχε πριν από τους χρόνους του Ομήρου. Π.χ στην Ιλιάδα (περιγράφουσα τον Τρωϊκό Πόλεμο) ο Όμηρος, αναφερόμενος στον Βελλερεφόντη, γράφει «σήματα**

λύγγρα γράφας εν πίνακι πτυκτώ θυμοφθόρα πολλά» (επιστολή Προίτου προς τον πενθερό του, τον Ιοβάτη Z 169).

Επίσης ο Όμηρος κατά τον φιλόσοφο και ιστορικό Πορφύριο (3ος μ.Χ. αι.) έγραψε την Ιλιάδα «ουχ άμα, ουδέ κατά το συνεχές, καθάπερ σύγκεινται, αλλ'αυτός μεν εκάστην ραψωδίαν γράφας και επιδειξάμενος εν τω περινοστέιν τας πόλεις τροφής ένεκεν απέλιπεν...» ([Λεξικό Σούδα ή Σουίδα](#)).

Ο Μιστριώτης αναφέρει ότι ο Απολλόδωρος (180-110 π.Χ.) μας γνωρίζει ότι ο Οίαξ, κατά τον Τρωϊκό πόλεμο έγραψε την είδηση του θανάτου του αδελφού του, του Παλαμήδη επάνω σε πηδάλιο, το οποίον τα θαλάσσια κύματα μετέφεραν στον πατέρα τους, τον Ναύπλιο.

Ενδιαφέρουσα είναι η Επιστημονική Ανακοίνωση των Ελλήνων ερευνητών Σταύρου Παπαμαρινόπουλου και των συνεργατών του, την οποία παρουσίασα στην Δημόσια Συνεδρία της Ακαδημίας (19/10/2017) με τίτλο «**Αστρονομικές Χρονολογήσεις του τέλους του Τρωϊκού Πολέμου και της επιστροφής του Οδυσσέα**» (Πρακτικά Ακαδημίας, τ.92 Α', 2017).

Η Ανακοίνωση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το τέλος του Τρωϊκού Πολέμου χρονολογείται προ του 1200 π.Χ.

Η χρονολογία αυτή υποδηλοί την ύπαρξη γραφής κατά τους χρόνους του Τρωϊκού Πολέμου, ενόψει και των προεκτεθέντων από τον Όμηρο περί του Βελλερεφόντη και από τον Μιστριώτη - Απολλόδωρο για όσα αναφέρουν για τον Οίακα.

Εάν πράγματι υπήρχε γραφή πριν το 1200 π.Χ. τα υποστηριζόμενα ότι δήθεν οι Έλληνες πήραν το σύστημα γραφής (συλλαβάριο) από τους Φοίνικες κλονίζονται, στερούμενα αξιοπιστίας. Βεβαίως το ζήτημα αυτό παραμένει ανοικτό ελλείψει αποδείξεων, διότι οι υπάρχουσες ενδείξεις δεν αρκούν.

Κατά τον Sir Arthur Evans «Η γραφή της Κρήτης είναι η μήτηρ της Φοινικικής», ενώ κατά τον Ρενέ Ντυσσώ «Οι Φοίνικες είχαν παραλάβει πρωϊμότατα το αλφάβητόν των παρά των Ελλήνων, οίτινες είχαν διαμορφώσει τούτο εκ της Κρητο-Μυκηναϊκής γραφής»(βλ και ο Γκεόργκιεφ Προβλήματα της Μινωϊκής Γλώσσας, Σόφια 1953).

- **Το Φοινικικό δεν είναι αλφάβητο, αλλά «Συλλαβάριο» χωρίς φωνήεντα με 22 σύμφωνα και χωρίς τα σύμφωνα Ξ, Φ, Ψ του ελληνικού αλφάβητου.**

Αλλά και κατά το Κέντρο του Πανεπιστήμιου Irvain TLG(Thesaurus Linguae Graecae) ο Κρητικός ιστορικός Δωσιάδης (συγγράψας την τοπική ιστορία της Κρήτης) αναφέρει ότι το αλφάβητο ευρέθη από τους Κρήτας.

- **Ο Πλούταρχος (Προβλήματα 737) θεωρεί αφελή την άποψη ότι το γράμμα “άλφα” είναι Φοινικικό εκ του «Αλεφ» που ονόμαζαν τον βούν (θεωρούμενον πρώτον εκ των αναγκαίων). Κατά το [Λεξικό ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟ Το Μέγα το γράμμα “άλφα” προέρχεται εκ του ρήματος άλφω \(=ευρίσκω\), διότι «πρώτον γαρ των άλλων στοιχείων ευρέθη».](#)**

Η κάθε πόλις-κράτος ή περιοχή στον αρχαϊκό ελληνικό κόσμο είχε το δικό της αλφάβητο (με μικρές παραλλαγές από εκείνα των άλλων πόλεων). Το σημερινό Ελληνικό αλφάβητο είναι το επικρατήσαν Ιωνικό με 24 γράμματα από το 403 π.Χ. επί άρχοντος Ευκλείδου.

Το Κορινθιακό επίσης διαθέτει 24 γράμματα, το Κρητικό 21, της Μιλήτου 24, το Χαλκιδικό 25 από το οποίον προήλθε το σημερινό Λατινικό μετά από προσαρμογή από τους κατοίκους του Λατίου της Ιταλίας (οι οποίοι, ως φαίνεται, το παρέλαβαν από Έλληνες της Κύμης).

Από το Ελληνικό επίσης αλφάβητο προήλθαν το Ετρουσκικό, το Κυριλλικό, το αρχαίο Φρυγικό, το αλφάβητο της Λυκίας, το Λυδικό, το Αρμενικό, το Κοπτικό, το Γοτθικό κλπ.

Οι απαρχές της Ελληνικής γραφής

Το Όστρακο στην Ερημονησίδα Γιούρα των Σποράδων

Πηγές για τις απαρχές της Ελληνικής γραφής υπάρχουν πολλές, μεταξύ των οποίων:

1) Η πινακίδα του Δισπηλιού της Καστοριάς που έφερε σε φως το 1993 ο καθηγητής Γ. Χουρμουζιάδης, την οποίαν αρχαιομέτρες τόσο από το Ερευνητικό Κέντρο Δημόκριτος όσο και του εξωτερικού, χρονολόγησαν στο 5.250 π.Χ., 2)

2 «Το Όστρακο στην Ερημονησίδα Γιούρα των Σποράδων», το οποίον ευρήκε ο αρχαιολόγος Αδάμ Σαμψών με Ελληνική επιγραφή του 5.500 π.Χ. στην οποία διακρίνονται ευκρινώς τα γράμματα Α Υ Δ χωρίς βεβαιώς να είναι γνωστή η φωνητική τους αξία

και 3) «Το Όστρακο στην Περιοχή Πιλικάτα της Ιθάκης» χρονολογούμενο το 2.700 π.Χ. στο οποίον υπάρχουν χαραγμένα συμβολικά σχήματα παρόμοια με αυτά των Γραμμικών Γραφών Α' και Β'.

- **Εν προκειμένω, εύλογο τίθεται το ερώτημα πώς είναι δυνατόν χιλιάδες στίχων των Ομηρικών Επών να διατηρούνται και μεταφέρονται επί πολλούς αιώνες αναλλοίωτοι με θαυμαστή ακρίβεια.**

Γ' αυτό και ο Μιστριώτης στο έργο του «Ιστορία των Ομηρικών Επών» (Τύποις Σακελλαρίου, Αθήνα, 1903, έκδοση Β) αναφέρει : «Το πολύμορφον και η αστασία εν τη εκτάσει και συστολή φωνηέντων, ού δύναται τις αποδούναι τη ελλείψει της γραφής». Ο καθηγητής Τζιλμπερτ Χάϊγκετ δηλώνει ότι ένα ποίημα σαν την Ιλιάδα είναι αδύνατον να είχε παραδοθεί χωρίς γραφή (Η Κλασική παράδοση, Εκδ. ΜΙΕΤ), ενώ ο διάσημος συγγραφέας Χόρστ Μπλάνκ (Εκδ. Παπαδήμα, σελ. 148) βεβαιώνει ότι «Σήμερα ένα μεγάλο μέρος φιλολόγων κλείνει προς την υπόθεση ότι η σύνταξη των Ομηρικών Επών είχε ήδη καταστήσει απαραίτητη την γραπτή παγίωση του κειμένου... οι ραψωδοί κουβαλούσαν μαζί τους το γραπτό χειρόγραφο αντίτυπό τους».

Επίσης η Γαλλίδα Ελληνίστρια [Ζακλίν Ντε Ρομιγύ δηλώνει κατηγορηματικά](#): «Όμηρος και γραφή συνυπάρχουν» (Γιατί η Ελλάδα, Εκδ. Τό ΆΣΤΥ, σελ. 28). Το δακτυλικό εξάμετρο στα Ομηρικά έπη βασίζεται στην προσωδεία (μακρά και βραχέα φωνήεντα, διπλά σύμφωνα, δίφθογοι κλπ).

Η άποψη ότι οι Φοίνικες δάνεισαν κάποια σύμφωνα και αμέσως οι Έλληνες έγραψαν ορθογραφημένα τα έπη, δεν έχει ισχυρά επιχειρήματα, όπως αναφέρει το Λεξικό Σούδα ή Σουίδα (βλ. Φοινίκη πόλις).

- Χαρακτηριστική είναι και η αναφορά του Αμερικανού ιστορικού/φιλοσόφου, συντάκτη της παγκόσμιας ιστορίας πολιτισμού, William Durant: «Οι Φοίνικες δεν ήσαν οι εφευρέται του αλφαβήτου, το κυκλοφόρησαν μόνο από τόπο σε τόπο. Το επήραν από τους Κρήτες και το μετέφεραν στην Τύρο, στην Σιδώνα, στην Βύβλο και άλλες πόλεις της Μεσογείου. Υπήρξαν οι «γυρολόγοι» και όχι οι εφευρέται του αλφαβήτου».

Ο αρχαιολόγος-επιγραφικός Απόστολος Αρβανιτόπουλος είχε δηλώσει: **«Το αλφάβητο επενόησαν και εφήρμοσαν οι Αρχαίοι Έλληνες... εδώρισαν δε αυτό εις απάσαν την ανθρωπότητα ως κοινόν κτήμα αυτής».**

- Υπάρχουν αρκετές μαρτυρίες με κείμενα αρχαίων ιστορικών και συγγραφέων (μεταγενέστερα της εποχής του Ομήρου) τα οποία υποστηρίζουν ότι υπήρχε γραπτή Ελληνική γλώσσα (διάφορος της Γραμμικής Β΄) περί το 1200 π.Χ., δηλαδή πριν από το Φοινικικοσημιτικό Συλλαβάριο. Ωστόσο, τεκμήρια (π.χ. επιγραφές) για την ύπαρξη Ελληνικής γραφής που ανάγεται σ' αυτήν την περίοδο δεν υπάρχουν.

Γι' αυτήν την ασύγκριτης τελειότητας γλώσσα που εμείς οι ίδιοι κακοποιήσαμε, ενώ για τους ξένους ελληνιστές και γλωσσολόγους αποτελεί αντικείμενο θαυμασμού και μελέτης, χαρακτηριστική είναι η δήλωση του διακεκριμένου Ελληνιστού καθηγητού στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης Gilbert Murray: «[...]μία σκέψη μπορεί να διατυπωθεί με άνεση και χάρι στην Ελληνική, ενώ γίνεται δύσκολη και βαρειά στην Λατινική, Αγγλική, Γαλλική, Γερμανική.

- Η Ελληνική είναι η τελειότερη γλώσσα, επειδή εκφράζει τις σκέψεις τελειότερων ανθρώπων». Ο διακεκριμένος Ελληνιστής και γλωσσολόγος Ισπανός [καθηγητής F.R. Adrados](#), ξένος εταίρος της Ακαδημίας Αθηνών, έχει επανειλημμένα δηλώσει ότι οι Δυτικοευρωπαϊκές γλώσσες είναι ημιελληνικές ή κρυπτοελληνικές.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι Αριστοφάνης ο Βυζάντιος (2ος π.Χ. αι.) θεωρείται ότι πρώτος επενόησε και εφήρμοσε τους τόνους και τα πνεύματα .

«Στον «δίσκον της Φαιστού» χρονολογούμενον πρό του 1.200 π.Χ. (ο οποίος ευρέθηκε στην Κρήτη και δεν έχει αποκρυπτογραφηθεί μέχρι σήμερα) φαίνονται ευκρινώς «τυπωμένα» τα γράμματα Β Γ Λ Υ.

Οι [Michael Ventris](#) και John Chadwick υπεστήριξαν για πρώτη φορά ότι οι πινακίδες «από

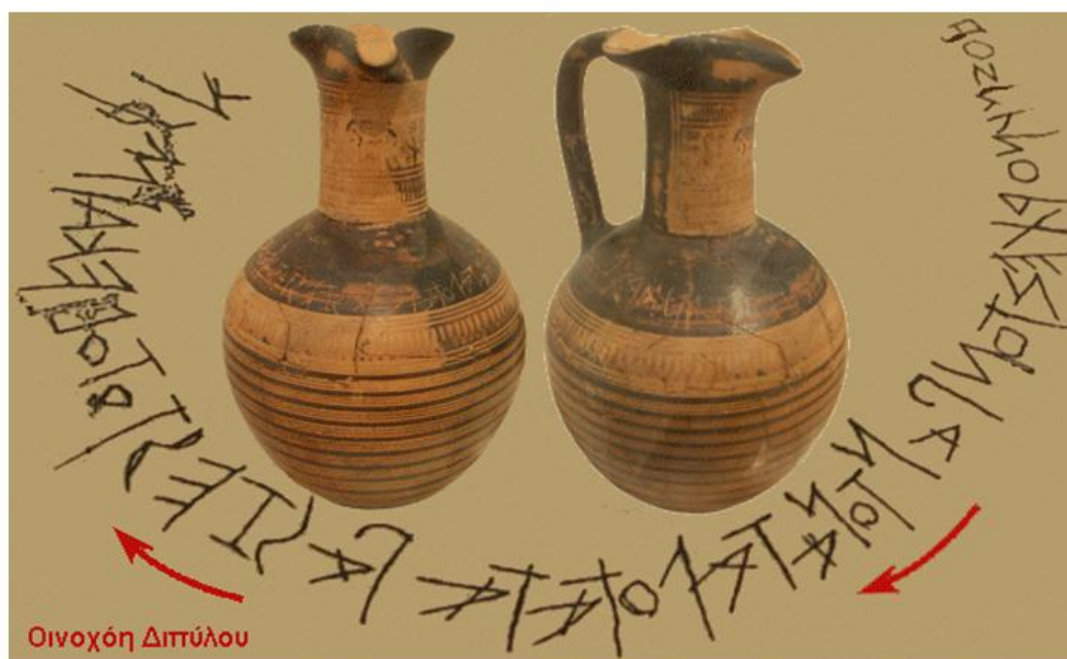
ψημένο πηλό, από την δεύτερη χιλιετία π.Χ., οι οποίες βρέθηκαν στη Πύλο, στην Κνωσό, στις Μυκήνες και άλλα μέρη, περιείχαν ελληνικά έγγραφα που προέρχονταν από τα αρχαία Μυκηναϊκά Βασίλεια».

Τα Μυκηναϊκά, όπως πρόσφατα ετόνισε ο F.R. Adrados (εν συνεχεία άλλων) ήταν ελληνικά, γραμμένα με την βοήθεια μίας αρχαίας συλλαβικής γραφής που στην συνέχεια ξεχάστηκε.

- Επίσης, σε ομιλία του στην Ακαδημία Αθηνών (8-10 Μαρτίου 2013) ο διακεκριμένος Αυστριακός γλωσσολόγος και Μυκηνολόγος **Oswald Panagl** ανέφερε ότι: οι ως άνω πινακίδες (Κνωσού, Πύλου, Μυκηνών) ήταν γραμμένες σε μία αρχέγονη παραλλαγή της αρχαίας Ελληνικής, 500 χρόνια προγενέστερης του γλωσσικού ιδιώματος των Ομηρικών Επών. Συνεπώς, η χρονολογία τους ανάγεται περί το 1300 π.Χ.

Πήλινη πινακίδα Γραμμικής Β΄ στην [Ίκλαινα](#) της Μεσσηνίας

Πρόσφατα στην [Ίκλαινα](#) της Μεσσηνίας (14 χλμ. από την Πύλο) ο αρχαιολόγος Μιχαήλ Κοσμόπουλος, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Μιζούρι των ΗΠΑ (υπεύθυνος ανασκαφών από το 1998 στο χώρο αυτό) βρήκε “μέσα σε μπάζα και σκουπίδια” την αρχαιότερη μέχρι σήμερα πήλινη πινακίδα Γραμμικής Β΄ χρονολογούμενη μεταξύ 1450 και 1400 π.Χ., όπως μου εγνώρισε με σχετική επιστολή του .

Πάντως, η αρχαιότερη αλφαβητική επιγραφή χαραγμένη σε πήλινο αγγείο στην «Οινοχόη του Διπύλου» είναι του Η΄π.Χ. αι.: «[HOΣ NYN OPXESTON PANTON ATALOTATA PAIZEI, TOTO DEKAN MIN](#) (ὁς νῦν ὄρχηστῶν πάντων ἀταλώτατα παίζει τῷ τόδε)

Ωστόσο, ενόψει των προεκτεθέντων, η επιγραφή αυτή δεν πρέπει να είναι η

αρχαιότερη. **Λαμβάνοντας υπόψη ότι μέχρι σήμερα ποσοστό μικρότερο του 5% της Ελληνικής Γραμματείας έχει γίνει γνωστόν**, είναι εύλογο να αναμένει κανείς ότι στο μέλλον νεώτερα ευρήματα θα φέρει σε φως η αρχαιολογική σκαπάνη.

- Κατά τον γλωσσολόγο καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Charles Sturt της Αυστραλίας Γεώργιο Καναράκη6 (αλλά και άλλους ερευνητές) βάσει της ιστορικοσυγκριτικής γλωσσολογίας «η ελληνική γλώσσα δεν ανήκει σε καμία από τις γλωσσικές ομάδες της Ινδοευρωπαϊκής οικογένειας και συνεπώς κατατάσσεται ως μεμονωμένη γλώσσα (isolate) μέσα στο πλαίσιο της ομογλωσσίας αυτής».

Ο όρος Ινδοευρωπαίοι εισήχθη το 1813 από τον Βρετανό γλωσσολόγο ιατρό και φυσικό Thomas Young (1779-1829). Ο κορυφαίος διεθνώς γλωσσολόγος – ελληνιστής F.R. Adrados σε ανακοίνωσή του στην Ακαδημία Αθηνών είπε: «τους οποίους δεν ξέρουμε πώς να ορίσουμε με ακρίβεια, αλλά Ινδοευρωπαίοι δεν ήταν – δεν ήταν Ευρωπαίοι οι άνθρωποι που έγραψαν τον «δίσκο της Φαιστού», ούτε αυτοί που έγραψαν την Μυκηναϊκή γραφή».

Γραμμική Γραφή Α

Η επικρατούσα άποψη, αντίθετη εκείνης του Sir Arthur Evans (κατά την οποία Λύβιοι και Αιγύπτιοι μετανάστευσαν στη Κρήτη αναπτύξαντες τον Μινωικό πολιτισμό) ,είναι ότι οι Μινωίτες δεν ανήκουν στους γλωσσικά Ινδοευρωπαϊκούς πληθυσμούς που εποίκησαν την Ευρώπη την Νεολιθική εποχή.

Ωστόσο, η ερευνητική ομάδα του Καθηγητού Γενετικής και Γενετικής Ιατρικής

στο Πανεπιστήμιο G. Washington Γεωργίου Σταματογιαννόπουλου σε συνεργασία με Έλληνες και ξένους επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων [απομόνωσε το αDNA \(ancient DNA\) από Μινωικά υπολείμματα 4300 χρόνων και καθόρισε τους πολυμορφισμούς του μιτοχονδριακού](#), οι οποίοι έχουν τα χαρακτηριστικά του Ευρωπαϊκού πολιτισμού .

Εξαιρετικά ενδιαφέρουσα είναι πρόσφατη δημοσίευση του ίδιου και συνεργατών του με τίτλο "Η Πληθυσμιακή Γενετική και η Θεωρία Περί Δήθεν Αφανισμού των Ελλήνων της Πελοποννήσου κατά τον Μεσαίωνα" που ανακοίνωσα στην Ακαδημία Αθηνών (27/4/2017) με την οποία [αποδεικνύεται ότι η Πληθυσμιακή Γενετική μπορεί να διευκρινίσει σημαντικά θέματα καταγωγής και ιστορίας του Ανθρώπινου πληθυσμού](#).

- **Ο διακεκριμένος Γερμανός γλωσσολόγος Franz Bopp (συντάκτης της Συγκριτικής Γραμματικής το 1857) έχει υποστηρίξει ότι τα Σανσκριτικά στηρίζονται στα Ελληνικά και όχι το αντίστροφο¹¹.**

Ο δε διαπρεπής Γερμανός Ινδολόγος Μαξ Μύλλερ¹¹ έχει δηλώσει: «**συγκρίνοντας καλά την σανσκριτική με την αρχαία ελληνική, εύκολα αντιλαμβανόμαστε ότι η ελληνική όχι μόνο είναι πιο αρχαία, αλλά και ότι επιπλέον, όλοι οι συντακτικοί και γραμματικοί τύποι είναι ανώτεροι και μεγαλύτερης αξίας**». Σημειωθήτω ότι τα πρώτα επιγραφικά μνημεία που έφερε σε φως η αρχαιολογική σκαπάνη στις Ινδίες είναι τα περίφημα διατάγματα Ασόκα του Γ' π.Χ. αι.

Ινδο-Ευρωπαίοι, Αρχαιογενετική και Γενετική των Ελλήνων

- **Αξίζει να επισημανθεί ότι η Ινδοευρωπαϊκή ομογλωσσία δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ομοεθνία, δηλαδή την ύπαρξη Ινδοευρωπαϊκής φυλής (ή φυλών).**
- **Επίσης, η ένταξη μιας γλώσσας στην Ινδοευρωπαϊκή οικογένεια δεν αποτελεί ένδειξη ή πληροφόρηση για την ύπαρξη ομιλούσης αυτήν φυλής.**
- **Ως φυλή ορίζεται ομάδα ανθρώπων με ένα σύνολο κληρονομούμενων κοινών φαινοτυπικών χαρακτηριστικών, ενώ ως έθνος ορίζεται ένα σύνολο ανθρώπων με κοινά χαρακτηριστικά όπως την γλώσσα, τον πολιτισμό, την θρησκεία.**

Στο βιβλίο του Ινδο-Ευρωπαίοι (σελ.317-322) ο επιφανής Ιρλανδός γλωσσολόγος Jim P. Mallory αναφερόμενος στην έννοια της φυλετικής ανωτερότητας που χρησιμοποίησαν οι Εθνικοσοσιαλιστές στην Γερμανία παρατηρεί ότι:[...]« θα ήταν λάθος να φανταστούμε ότι αυτή η γελοία ιδεολογία για τους Ινδο-Ευρωπαίους ή, όπως ήταν γνωστότεροι τότε, τους Άριους ήταν απλώς δημιούργημα μιας χούφτας Ναζί». Σε πρόσφατη μάλιστα επικοινωνία μου μέσω Η/Τ με τον κ. Jim Mallory ο τελευταίος βεβαιώνει και πάλι ότι η έννοια περί ρατσισμού ήταν παλαιότερη από τους Ναζί (οι οποίοι αργότερα την εκμεταλλεύθησαν).

Για την προέλευση των Ελλήνων είναι άξιο ιδιαίτερης μνείας το σημαντικό και εκτεταμένο ερευνητικό έργο, μισού και πλέον αιώνα, του γνωστού ανθρωπολόγου (και βιολόγου) Άρη Πουλιανού με το οποίον αντικρούει την θεωρία Φαλμεράιερ καταλήγοντας σε εξόχως ενδιαφέροντα πορίσματα, όπως μεταξύ άλλων: «**Οι Έλληνες, από ιστορική άποψη, είναι αυτόχθονες και δεν ήλθανε στην Ελλάδα από αλλού [...]**».

Σε ανάλογα συμπεράσματα κατέληξε και η πρόσφατη διεπιστημονική έρευνα για τη γενετική σύσταση των Ελλήνων και άλλων λαών με βάση σύγχρονες μεθόδους γενετικής (DNA) που πραγματοποίησαν από κοινού τα Πανεπιστήμια Παβίας (Ιταλία), Stanford (ΗΠΑ), Βαγδάτης, άλλα ερευνητικά κέντρα καθώς και [το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης υπό τον Καθηγητή Γενετικής και Μοριακής Βιολογίας κ. Κων. Τριανταφυλλίδη](#) συγγραφέα πολύ αξιόλογου σχετικού πονήματος .

- **Για την κατανόηση των συμπερασμάτων της εξαιρετικά ενδιαφέρουσας αυτής έρευνας, απαιτούνται γνώσεις Γενετικής, η οποία χρησιμοποιεί διαφόρους γενετικούς δείκτες ανίχνευσης της βιολογικής ιστορίας, προέλευσης και μετανάστευσης ανθρωπίνων πληθυσμών. Για το εξειδικευμένο αυτό θέμα των γενετικών δεικτών θα υπάρξει στο μέλλον σχετική ανακοίνωση.**

Η προφορική Ελληνική γλώσσα κατά τον διάσημο Αρχαιολόγο Colin Renfrew (την οποία απεκάλεσε Πρωτοελληνική, Protogreek) και τον Gray et al άρχισε να διαμορφώνεται στον Ελλαδικό γεωγραφικό χώρο πριν από 6.500 χρόνια.

Σύμφωνα με την υπόθεση της Ανατολίας του C.Renfrew, που υποστηρίχθηκε από τον Gray και τους συνεργάτες του, οι Νεολιθικοί γεωργοί της Ανατολίας ήσαν οι Πρωτοϊνδοευρωπαίοι που έφεραν την Ινδοευρωπαϊκή οικογένεια γλωσσών στην Ευρώπη, πριν από περίπου 8.700 χρόνια.

Πάντως, πρόσφατες έρευνες (Soares P., Achilli A., et al: Curr. Biol. 20, R174-R183, 2010 και Herrera K., Lowery R., et al: Eur. J. Hum. Genet. 20, 313-320, 2012) έδειξαν ότι η υπόθεση της Ανατολίας των Renfrew και Gray (για την καταγωγή και διασπορά της Ινδοευρωπαϊκής οικογένειας γλωσσών από την Ανατολία) είναι λιγότερο πειστική σήμερα, πράγμα που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η κοιτίδα της Πρωτοϊνδοευρωπαϊκής πληθυσμιακής ομάδας, η οποία διάδωσε την Ινδοευρωπαϊκή ομογλωσσία, απαιτεί περαιτέρω έρευνα.

Γραμμική Α΄ γραφή -Κνωσός 16ος αι.π.Χ.

Επίσης ο επιφανής καθηγητής γλωσσολογίας κ. J. Mallory μου εγνώρισε τα εξής:

«Δεν πιστεύω στην ύπαρξη Ινδο-Ευρωπαϊκής φυλής. Ο όρος Ινδο-Ευρωπαϊκός είναι καθαρώς γλωσσικός και δεν σημαίνει οποιοδήποτε ιδιαίτερο φυσικό τύπο. [...], μπορεί κανείς να κάνει χρήση αποδείξεως με το αρχαίο DNA για να ανιχνεύσει ανθρώπινες μεταναστεύσεις από μια περιοχή σε άλλη.

Πρόσφατα δημοσιεύθηκαν δύο μείζονος σημασίας εργασίες στο επιστημονικό περιοδικό Nature (Nat:Article 2011, and Nat: Letter 2015) σχετικές με απόδειξη μέσω αρχαίου DNA για επεκτάσεις πληθυσμών από τις Ρωσικές στέπες τόσο δυτικά προς την Κεντρική και Δυτική Ευρώπη όσο και Ανατολικά διά μέσου των Ασιατικών στεπών.

Αυτή η γενετική υπογραφή (signature) καθ' εαυτήν φαίνεται να είναι ένα μείγμα τοπικών πληθυσμών από τις στέπες και γενετικού τύπου, ο οποίος τώρα είναι πολύ τυπικός στη σύγχρονη Αρμενία .

Η Ελλάδα μέχρι τώρα δεν απετέλεσε και μεγάλο μέρος αυτής της έρευνας και, υποθέτω, συνεχίζει ο Mallory, ότι αυτό οφείλεται, διότι τα εργαστήρια δεν έχουν ακόμη πρόσβαση σε κατάλληλα δείγματα από την Ελληνική εποχή του Χαλκού.

Γενικώς, υποθέτω επίσης ότι αν υπάρξει γενετική υπογραφή μεταναστεύσεων προς την Ελλάδα (μετά την Νεολιθική εποχή), αυτή δεν θα είναι πολύ μεγάλη σε αντίθεση προς τον πληθυσμό, ο οποίος ήδη ήταν εγκατεστημένος στην Ελλάδα κατά την διάρκεια της Νεολιθικής εποχής, η οποία (υπογραφή) φαίνεται να μοιάζει πολύ με εκείνη της γειτονικής Ανατολής κατά την διάρκεια της Νεολιθικής εποχής».

Οι δύο τελευταίες ερευνητικές εργασίες στο έγκριτο περιοδικό "Nature" επιβεβαιώνουν σε μεγάλο βαθμό την γνωστή υπόθεση της Λιθουανής αρχαιολόγου Marija Gimbutas (1991) κατά την οποία η Ινδοευρωπαϊκή γλώσσα μιλήθηκε το πρώτο από ένα ημινομαδικό λαό από πολεμιστές – ιππείς και βοσκούς που έκτιζαν ταφικούς τύμβους, τα Κουργκάν, στα οποία συνήθως ήταν θαμμένοι ένας άνδρας με τον ίππο του (βλ. και Mirabal S. et al: Eur. J. Hum. Genet. 17, 1260-1273, 2009).

Η κοιτίδα ήταν στην περιοχή του Βορείου Πόντου, στις στέπες της Νοτίου Ρωσίας-Ουκρανίας και του Ανατολικού Καζακστάν.

Σημειώθη ότι ο πολιτισμός των τύμβων αναπτύχθηκε περί το 5.000 π.Χ. Κατά την θεωρία αυτή, η εξημέρωση του ίππου και η κατασκευή αρμάτων (οχημάτων με τροχούς) συρομένων από ίππους έδωσαν την δυνατότητα πριν από 5.000-4.000 χρόνια μετακινήσεως πληθυσμιακών ομάδων προς την Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη, την Κεντρική Ασία, την Ινδία και την Ανατολία στις περιοχές των οποίων μετέφεραν την γλώσσα και τον πολιτισμό τους .

Η Ινδοευρωπαϊκή, δηλαδή, οικογένεια γλωσσών θα πρέπει να έχει ηλικία όχι παλαιότερη του 5.500 π.Χ. Οι ανωτέρω πληθυσμιακές ομάδες, φορείς του πολιτισμού των τύμβων, ήρθαν σε επαφή με προ-ελληνικά "φύλα" του ευρύτερου Ελλαδικού κόσμου γύρω στο 2200 π.Χ., αφομοιώνοντας τούς αυτόχθονες κατοίκους γλωσσικά και πολιτισμικά με αποτέλεσμα να προκύψουν τα διάφορα ελληνικά "φύλα", δηλαδή οι Αιολείς, οι Ίωνες, οι Δωριείς με τις αντίστοιχες διαλέκτους (Αιολική, Ιωνική, Δωρική). **Πάντως κατά την θεωρία M. Gimbutas, η επέκταση και προς την Ν.Α. Ευρώπη, στην Βαλκανική χερσόνησο και τέλος προς την Ελλάδα γύρω στο 2.200 π.Χ. δεν επιβεβαιώνεται από τις δύο προαναφερθείσες εργασίες στο περιοδικό "Nature 522, June 2015", διότι όπως αναφέρει ο J. Mallory τα γενετικά δείγματα της έρευνας αυτής για την Ελλάδα ήσαν πολύ λίγα.**

Ωστόσο, σύμφωνα με τις δυο τελευταίες εργασίες στο "NATURE", οι σημερινοί ευρωπαϊκοί πληθυσμοί – τουλάχιστο στην Κεντρική Ευρώπη – έχουν μερική προέλευση από πληθυσμούς ως τους Yamnaya της εποχής του Χαλκού από την ευρωπαϊκή στέπα¹⁹. Η πρόσμιξη που έγινε περί το 2500 π.Χ. δεν γνωρίζουμε πότε έλαβε χώρα στην Ελλάδα. Όπως δε μου ε γνώρισε ο γενετιστής στο Harvard Δρ. Ι Λαζαρίδης , αν και μέχρι σήμερα υπάρχοντα γενετικά ευρήματα υποστηρίζουν την προέλευση τουλάχιστον κάποιων ινδοευρωπαϊκών γλωσσών, το ζήτημα της εμφάνισης της πρωτο-Ελληνικής γλώσσας στον Ελλαδικό χώρο παραμένει ανοικτό. Προσέθεσε δε ο κ Λαζαρίδης ότι μετά από ένα-δυο χρόνια θα υπάρξουν γενετικά ευρήματα αDNA, διότι έχει γίνει εφικτή η μελέτη του αDNA και σε σχετικώς θερμά κλίματα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με βάση τα προεκτεθέντα μπορούμε να καταλήξουμε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Ο Πλάτων έθεσε τις βάσεις της Ετυμολογίας της Ελληνικής γλώσσας, η οποία είναι κατ' εξοχήν νοηματική (εννοιολογική), δηλαδή υπάρχει αιτιώδης σχέση μεταξύ των λέξεων και της ετυμολογικής σημασίας τους.

2. Έρευνες μέσω του αDNA έδειξαν ότι υπήρξαν επεκτάσεις πληθυσμιακών ομάδων από τις Ρωσικές στέπες τόσο Δυτικά (προς Κεντρική και Δυτική Ευρώπη) όσο και Ανατολικά της Ευρώπης μέσω των Ασιατικών στεπών. Γενετική υπογραφή μεταναστεύσεων προς την Ελλάδα δεν επιβεβαιώνεται μέχρι σήμερα, αν όμως υπάρξει τέτοια κατά τον κορυφαίο γλωσσολόγο J. Mallory θα είναι πολύ μικρή εν σχέσει με τον τότε εγκατεστημένο στον Ελλαδικό χώρο πληθυσμό αυτοχθόνων.

3. Ο όρος Ινδο-Ευρωπαίοι είναι καθαρά γλωσσικός και δεν υποδηλοί οποιοδήποτε φυλετικό τύπο ανθρώπου. Η ύπαρξη Ινδο-Ευρωπαϊκής φυλής αμφισβητείται εντόνως από κορυφαίους ειδικούς επιστήμονες με βάση πρόσφατα γενετικά δεδομένα. Καιρός είναι πλέον η παλιά Ινδο-Ευρωπαϊκή υπόθεση να αφαιρεθεί από τα σχολικά βιβλία.

4. Η ένταξη της πρωτο-Ελληνικής στην Ινδο-Ευρωπαϊκή ομογλωσσία δεν αμφισβητείται, παραμένει, όμως, άγνωστη η μητέρα-γλώσσα της ομογλωσσίας αυτής. Ωστόσο, ως προεξετέθη, η πρωτο-Ελληνική φαίνεται να υπερτερεί των υπολοίπων γλωσσών (συμπεριλαμβανομένων των Σανσκριτικών), το ζήτημα όμως του χρόνου εμφανίσεώς της στον Ελλαδικό χώρο παραμένει ανοικτό (κατά τον Δρ. Ι. Λαζαρίδη).

5. Στον Ελλαδικό χώρο και συγκεκριμένα στην Κρήτη εμφανίζεται πριν από 5000 χρόνια το πρώτο σύστημα γραφής με ιδεογράμματα (ιερογλυφικά), ακολουθεί πριν από περίπου 4000 χρόνια η Γραμμική γραφή Α' (που δεν έχει ακόμη αποκρυπτογραφηθεί), την οποία διαδέχεται πριν από 3500 χρόνια (15ος π.Χ αι.) η Γραμμική γραφή Β' (περιλαμβάνουσα και φωνήεντα), την οποία αποκρυπτογράφησε ως Ελληνική ο Βρετανός αρχιτέκτων M. Ventris. Κατά τον διάσημο γλωσσολόγο-Μυκηνολόγο Osvald Panagl οι πινακίδες Κνωσού και Μυκηνών χρονολογούνται περί το 1300 π.Χ., της δε Πύλου περί το 1200 π.Χ., ενώ ο διαπρεπής αρχαιολόγος M. Κοσμόπουλος ανακάλυψε στην Ίκλαινα (14 χλμ. από τη Πύλο) την αρχαιότερη μέχρι σήμερα πλήινη πινακίδα Γραμμικής Β' χρονολογούμενη περί το 1450-1400 π.Χ.

6. Στη Μέση Ανατολή και συγκεκριμένα στην πρώην Φοινίκη, εμφανίζεται περί το 1150 π.Χ. το καλούμενο Φοινικικοσημιτικό σύστημα γραφής, το οποίο δεν είναι αλφάβητο αλλά συλλαβάριο χωρίς φωνήεντα με 22 σύμφωνα (στα οποία δεν περιλαμβάνονται τα ελληνικά σύμφωνα Ξ, Φ, Ψ). Αν υπήρχε γραφή κατά τους χρόνους του Τρωικού πολέμου (δηλ. πριν το 1200 π.Χ.) η υπόθεση ότι οι Έλληνες πήραν το σύστημα γραφής (συλλαβάριο) από τους Φοίνικες κλονίζεται, στερούμενη αξιοπιστίας.

7. Το πρώτο αλφάβητο στον κόσμο είναι το Ελληνικό, του 8ου π.Χ. αι. Αρχικώς είχε 27 γράμματα, από δε το 403 π.Χ. 24 γράμματα μετά την αφαίρεση του δίγαμμα, του Κόπα και του σαμπί. Ωστόσο, υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις βάσει ιστορικών πηγών (ομηρικά έπη, Μιστριώτης κτλ) και αρχαιολογικών ευρημάτων ότι το Ελληνικό αλφάβητο είναι πολύ αρχαιότερο, αναγόμενο πιθανότατα στα χρόνια του Τρωικού πολέμου (Μιστριώτης, Απολλόδωρος, κ.α.), πολύ δε πιθανότερο είναι τα ομηρικά έπη να είχαν παραδοθεί γραπτά (Μιστριώτης, Τζ. Χάιγκετ, Χ. Μπλάνκ, Ζακλίν Ντε Ρομιγύ).

Εν όψει των προεκτεθέντων είναι αναγκαία η συνέχιση της διεπιστημονικής έρευνας, της οποίας τα συμπεράσματα των διαφορετικών επιστημών θα πρέπει να συγκλίνουν ιδιαίτερα μάλιστα προς εκείνα της Αρχαιογενετικής και της Πληθυσμιακής Γενετικής λόγω των ραγδαίων εξελίξεων τους.

Κυρίες και Κύριοι ... Η Ελληνική γλώσσα, φαινόμενο συνέχειας και ακτινοβολίας εξακολουθεί να είναι αντικείμενο θαυμασμού και σπουδής από κορυφαίους γλωσσολόγους, ελληνιστές και διανοούμενους . Κατά μεν τον παγκοσμίως γνωστόν ελληνιστή και καθηγητή γλωσσολογίας F.R. Adrados η Ελληνική έχει θέσει ανεξίτηλη την σφραγίδα της σ' όλες της δυτικοευρωπαϊκές γλώσσες που θεωρούνται ημιελληνικές ή κρυπτοελληνικές, κατά δε τον επιφανή ελληνιστή καθηγητή στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης Gilbert Murray η Ελληνική είναι η τελειότερη γλώσσα του κόσμου. Πράγματι, η Ελληνική γλώσσα, γραπτή και προφορική, αποτελεί επίτευγμα του ανθρωπίνου πνεύματος ανυπερβλήτου τελειότητας.

Σας ευχαριστώ.

Αντώνιος Ν. Κουνάδης